

בהר (264)

אמרו חז"ל: שכל אומנותו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה, והולך ועובד (שבת קה:). דרכו של יצר הרע לפעול מן הקל אל הכבד. תחילה מפתה את האדם בקלות, ולאחר שנתרגל לכך, ממשיך ומפתהו אל החמורות יותר, עד שאומר לו לך עבוד ע"ז. וכך הוא הדבר גם בחטאי הלשון. תחילה מתרגל האדם לחטוא בלשונו כלפי אדם פשוט, אחר כך מוסיף והולך לדבר סרה בלומדי תורה, עד שבסוף מטיח דברים כלפי מעלה. וכן מצינו אצל פרעה, אשר תחילה "לא ידע את יוסף"

ולבסוף אמר "לא ידעתי את ה'" וזהו שנאמר: "ולא תונו איש את עמיתו", זו אונאת דברים. הזהר והשמר אף בכך, שאם לא כן, סופך לחטוא בדברים אף כנגד בוראך "ויראת מאלוקיך". רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות"

וְעַשִׂיתֶם אֶת חֻקֵּי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי תִּשְׁמְרוּ וְעַשִׂיתֶם אֹתָם (כה.יח)

יש לדייק על כפל הדברים, שאמר פעמיים "וְעַשִׂיתֶם". וי"ל על פי מאמרם ז"ל (קידושין ט:): ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה. נמצא לפי זה שאם האדם מונע עצמו מלעבור על אחת ממצוות ה' אשר לא תיעשנה מעלה עליו הכתוב כאילו מקיים מצוות עשה. וזהו שאמר הפסוק כאן: "וְעַשִׂיתֶם אֶת חֻקֵּי", פשוטו כמשמעו זה קיום המצוות עשה, ואחר כך אמר: "וְאֶת מִשְׁפָּטֵי תִּשְׁמְרוּ", היינו מצוות לא תעשה, כי כל מקום שנאמר השמר פן אלא לאו, שאם תשמרו עצמכם מלעבור על מצוות לא תעשה "וְעַשִׂיתֶם אֹתָם", אזי נחשב לכם כאילו גם כן קיימתם מצוות עשה, כמאמר חכמינו ז"ל.

ספר "עלים לתרופה"

וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחָזַקְתָּ בּוֹ (כה.לה)

הדא הוא דכתיב: "אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'" (מדרש). בראש השנה מקציבים לו לאדם כמה הפסדים ונזקים יהיו לו במשך השנה. ברם, מי שיש לו שכל והגיון נותן מכספו לעניים וממילא הוא זוכה גם במצוה, אם הוא מקמץ ידו לעניים, נוטלים ממנו את כספו באופן רע. על כך אמרו חכמינו: זכה, הלא פרוס לרעב לחמך, לא זכה, ועניים מרודים תביא בית. זוהי הכוונה שבמדרש: אם הוא "משכיל אל דל", שמשכיל הוא לתמוך בעניים, הרי "ביום רעה ימלטהו ה'", שאם נגזר עליו יום רעה לסבול הפסדים שונים, מצילהו השם יתברך מכך, לפי שכבר הוציא את כספו מידו. אבל אם לא השכיל והוא מקמץ ידו לעני, הרי עליו להוציא את כספו "ביום רעה", ואין לו הצלה. ספר "מענה של תורה"

לעשות מיד מה שנדרש

וְכַרְמֶךָ לֹא תִזְמַר (כה.ג)

הגמרא (סוכה מד:) מספרת: אמר אייבו: הוה קאימנא קמיה דרבי אלעזר בן צדוק, אתא לקמיה ההוא גברא, אמר ליה: קרייתא אית לי, כרמיא אית לי, זיתא אית לי, ואתו בני קרייתא ומקשקשין בכרמיא ואוכלין בזיתא, אריך או לא אריך? (כמובן שמדובר בשמיטה) אמר ליה לא אריך, הוה קא שביק ליה ואזיל. אמר כדו הייתי דיירי בארעא הדא ארבעין שנין ולא חמיתי בר אינש מהלך בארחן דתקן כדין. לכאורה קשה, מדוע התפעל כל כך רבי אלעזר מאדם זה, לכאורה שאל שאלה פשוטה בהלכה ותו לא! אמנם אומר ה"לקוטי בשמים", ארחותיו המתוקנים של האיש התבטאו בכך שלא נשאר לשאול מה לעשות ואיך לעשות, אלא באותו רגע ששמע שאסור קודם כל הלך להפסיק את המעשה שנעשה שאינו כדין, ורק לאחר מכן חזר לשאול: ומה לעשות. הרבה פעמים אדם שומע שצריכים להיזהר באיזה ענין ואכן הוא מתפעל ואומר שבהיזדמנות הראשונה יעשה זאת, אך עוברות שנים והאדם נשאר באותו מצב. רק מפני שלא עשה מיד את מה שהבין שצריך לעשות.

ספר "ומתוך האור"

וְשָׁבְתֶם אִישׁ אֶל אָחִיו וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תִּשְׁבּוּ (כה.י)

"וְשָׁבְתֶם אִישׁ אֶל אָחִיו", סופי תיבות "שלום", לרמוז כשישרו שלום ואחדות בקרב בני ישראל, יזכו איש אל אחוזתו בגאולה הקרובה. ואז "וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תִּשְׁבּוּ", ראשי תיבות "ואמת", כי בזכותה נזכה לגאולה. ספר "ילקוט מאיש לרעהו"

וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִת שָׁבַת שְׁבֻתוֹן יִהְיֶה לְאַרְץ (כה.ד)

כתב ה"חינוך" וז"ל: לכן ציוה הקב"ה להפקיר כל מה שתוציא הארץ בשנה זו, כדי שיזכור האדם כי הארץ שמוציאה אליו הפירות בכל שנה ושנה, לא בכוחה וסגולתה. כי יש לה אדון על אדוניה, וכשהוא חפץ מצוה עליו להפקירם. ועוד יש תועלת נוספת בדבר, לקנות בזה מידת הוותרנות, כי אין נדיב כמו הנותן מבלי לחכות לתגמול. ועוד יש תועלת נוספת לתת ולהפקיר לכל העולם את גידולי קרקעותיו ונחלת אבותיו הגדלים בכל השנה, והרגיל בכך הוא ומשפחתו בשנה השמיטה כל ימיו לא תשתרש בו לעולם מידת הקמצנות, ולא תחסר לו מידת הביטחון.

ספר "מעין השבוע"

וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ וְיִרְאֶתֶם מֵאֱלֹקִים (כה.יז)

כאן הזהיר על אונאת דברים שלא יקניט איש את חברו (רש"י). מה ענין יראת אלוקים לאונאת דברים. ברם,

וְחִי אֶחָד עֶמֶף (כה. לו.)

אמרו בגמרא (ב"מ סב.): שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהם קיתון אם שותים שניהם מתים, ואם שותה אחד מהם מגיע לישוב, דרש בן פטורא, מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. עד שבא רבי עקיבא ולימד: "וְחִי אֶחָד עֶמֶף", חיך קודמים לחיי חברך. יש לדייק מדוע כתוב "עד שבא ר"ע", ולא כתוב בפשטות "אמר ר"ע"? יש שפירשו מחמת שרבי עקיבא היה בן גרים, וזהו "עד שבא ר"ע", היינו שבא לכלל ישראל. והחידושי הר"ם תירץ: כי האדם מצד עצמו צריך להיות מוכן למסור את נפשו עבור חברו, וליתן אף לחברו לשותות, כי איך יוכל לראות במיתת חברו. איך כיון "שבא ר"ע" ולמד מן הפסוק שצריך להקדים חיי עצמו, חייב לבטל דעתו לדעת תורה.

ספר "שיח הפרשה"

אֵל תִּקַּח מֵאֲתוֹ נֶשֶׁף וְתָרַפִּית (כה. לו.)

אמרו חז"ל (ירושלמי ב"מ, כד ה"ב), כי המלוה בריבית כופר בעיקר. ביאר הגאון ר"ז סורוצקין: כי הקב"ה ברא את האדם לעסוק בתורה ובמצוות, ועליו לזכור כי העוה"ז הוא רק פרוזדור לעוה"ב. לכן עליו לחוס על הזמן שהוא יקר הבריאה, כמאמר החכם: "אדם חס על איבוד דמיו ואינו חס על איבוד ימיו, דמיו אנם עוזרים, וימים אינם חוזרים". ואילו המלוה בריבית רוצה שהזמן יעבור כדי

שממונו יתרבה, ומחדיר בעצמו רעיון שכמה שהזמן עובר מהר טוב לו, לכן נחשב לכופר בעיקר.

ספר "יגדיל תורה"

לא לשכוח את האביון!

וְיָרָאתָ מֵאֱלֹהִים; וְחִי אֶחָד, עֶמֶף (כה. לו.)

ישנם אנשים שחושבים שהם יראי שמים, והם מהדרים במצוות כפי עושרם, ומפרישים מכספם כסף רב לקיום המצוות. קונים חנוכיה מפוארת מכסף טהור באלפי שקלים, פמוטים לשבת מזהב טהור, כל שנה מחליפים הם טלית גדול, וקונים לעצמם טלית חדשה. לסעודת שבת וחג הם קונים כל מיני מטעמים יקרים, בשר ודגים ויינות משובחים ועוד כהנה וכהנה, ומקיימים בעצמם את דברי הפסוק: "וְיָרָאתָ מֵאֱלֹהִים". אלא שבמה דברים אמורים? אנשים אלה מקפידים רק במצוות ובמעשים טובים שהם בעצמם נהנים מהם, במצוות אלו הם מוכנים לפזר ממון רב בהרחבה יתירה, אולם בשעה שעומד עני על פתח ביתם ומבקש מהם צדקה, שם הם אדישים ונותנים מעט מן המעט. ודי להם בנתינת שקלים בודדים לצדקה. ועל כן הכתוב בא ומזהיר אותם: "וְיָרָאתָ מֵאֱלֹהִים", אך גם תשתדל שבאותה מידה תקיים גם: "וְחִי אֶחָד, עֶמֶף"! ובזה יזכו לברכת טוב כי כל מעשיהם לכבוד ה' יתברך.

ספר משוש תבל של הגאון ר' עובדיה יוסף זצוק"ל

הלכה: טעמי מנהג לימוד פרקי אבות

מיציאת מצרים התחיל מתן תורה: "שם שם לו חוק ומשפט" ו"החודש הזה לכם" היא מצוה ראשונה ונגמר ביום הכיפורים בלוחות שניים, לכך עוסקים בימים הללו בפרקי אבות שיש בהם סדר שלשלת, הקבלה ממשה רבינו, סייגי התורה, מנהג עוסקיה? וכבודה. בעצרת ניתנה התורה. והלומד תורה צריך קודם לדעת דרך לימודה ואיך יתנהג בה אחר לימודה, לכן תיקנו ללומדה קודם עצרת כדי שיהיה כל אחד מישראל מוכן לקבלת התורה בלב שלם ולהתנהג בה כדת וכשורה.

ספר "בין פסח לשבועות"

פתגם: עצבות נועלת שערי שמיים, תפילה פותחת שערים נעולים, והשמחה בכוחה לשבר חומות.

בעל שם טוב

חקירה: בר מצרא

זכות נפרדת לכל אחד מבני המיצר, או זכות לכולם ביחד (הגר"ח סטנסיל רעד) ספר קובץ יסודות וחקירות

סיפור: גאוות סרק: משמשו של החתם סופר, היה נוהג להציג את עצמו ביוהרה והתפארות: אני משמשו של ה"חתם סופר", וגם בן אחיו של עשיר פלוני. אמר לו החתם סופר: אם היית למדן כמוני ועשיר כדורך, היה מקום להתפארות, אבל עכשיו, שאתה למדן כמו דודך ועשיר כמוני, מה לך מתייהר?

ספר "חד וחלק" חלק ב' (פא)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זוזירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליו, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליה, ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה, הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr